

Alkmadders

Zuideinde, 1930

Groeten uit Roelofarendsveen.

Alkmadders

27^e jaargang
Juni 2010, nummer 110

**Kwartaaluitgave van de
Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980**

Redactie:

T. van Dijk-Spruit, Onelplein 8,
2371 EZ Roelofarendsveen (071 3315295)
G.J.M. van Beek, Fransche Brug 18, 2371 BE
Roelofarendsveen (071 3313777)
J.W. Kret, Anemonenstraat 1,
2371 GM Roelofarendsveen (071 3312839)
J. Cozijn, Galgekade 2 aC26,
2371 EL Roelofarendsveen
Verspreiding en klachten daarover:
Th. Meijer, Meidoornstraat 13,
2371 VC Roelofarendsveen (071 3314706)

Adreswijzigingen kunnen worden doorgegeven
aan de penningmeester:
jgm.rietbroek@planet.nl.

Losse nummers van de "Alkmadders" zijn voor € 2,50
verkrijgbaar in het Historisch Centrum, Saskia van
Uylenburchlaan 22, Oude Wetering (telefoon 071 -
3312168).

De uitgave "Alkemade in oorlogstijd" is verkrijgbaar
voor € 2,80.

De Alkmadders per post toezenden kost € 6,- per jaar
extra.

Het Historisch Centrum is geopend op zondagmiddag
van 14.00 tot 17.00 uur en op dinsdagmiddag van
13.30 tot 16 uur.

In de maanden **juli en augustus** en op 1^e Paasdag, 1^e
Pinksterdag en 1^e en 2^e Kerstdag is het centrum
gesloten. Op 2^e Paasdag en 2^e Pinksterdag is het
centrum wel open.

De minimumdonatie bedraagt € 12,50 per jaar te
voldoen op bankrekeningnummer **3011.09966** van de
penningmeester van de stichting.

Contactpersoon van het bestuur:

Mevrouw A. van Wieringen, Zwarteweg 6, Oud Ade
(tel. 071 5018326)

Postadres van de Stichting:
Saskia van Uylenburchlaan 22,
2377 CE Oude Wetering.

E-mailadres:

info@oud.alkemade.net

Internetaansluiting: **www.oud.alkemade.net**

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt door middel van druk,
microfilm of op welke andere wijze ook, zonder vooraf-
gaande toestemming van de redactie.

INHOUD:

Van de redactie	pag. 1
De Anti Revolutionaire Partij in Alkemade	pag. 2
Nieuw boek en uitreiking erepenning	pag. 7
Rijksveearts C. van den Berg	pag. 8

OPEN DAG

27 JUNI

MET

BUSRIT pag. 11

Nieuw 1940-1945 een benauwd halfelfje	pag. 12
Stront bij de Meerkreukmolen	pag. 13
Oproep nieuwe medewerkers	pag. 13
Vier broers in DOSR 1	pag. 14
Marinus Heijnes, schilder op Kaageiland	pag. 15
Zoekplaatjes	pag. 19
Nieuwe thema wordt: DE ZORG	pag. 20
Schenken	pag. 20

De vorige uitgave

We zijn toch weer op een foutje betrappt: de fotobijschrij-
ften in het artikel over de Leidse Courant op de pagina's 8
en 9 zijn verwisseld, waarvoor onze verontschuldiging.

Deze uitgave

Nogmaals de 2e wereldoorlog. Het lijkt wel of de verhalen
nu pas loskomen. Waar menigmaal om is gevraagd, le-
verde een antwoord op als 'het was niet zo belangrijk' of
zelfs géén antwoord, terwijl er toch wel wat verteld kon
worden. Het nieuwe boek '1940-1945, een benauwd half-
elfje', rekent met deze opstelling af. En dan zal nog niet
eens alles zijn verteld. Er zijn vast nog inwoners die ook
leuke dingen weten. En dan de overleden inwoners, zij
leefden in de tijd dat er niets werd verteld. Jammer eigen-
lijk.

BESTUURSMEEDEDELING

Bestuurslid (vice-voorzitter) George Bakker
heeft ons bestuur verlaten.

George is bij elkaar ongeveer vijf en twintig
jaar bij de stichting werkzaam geweest. Van
deze tijd heeft hij ook vele jaren in het
bestuur gezeten en hebben we altijd goed
met hem

kunnen samenwerken.

Helaas heeft George te kennen gegeven om zijn vrije tijd anders te
gaan besteden, wat wij kunnen respecteren, maar wel jammer
vinden.

Wij willen hem heel hartelijk danken voor zijn vele inzet en werk,
dat hij voor de Stichting Oud Alkemade heeft gedaan.

Namens alle medewerkers van de Stichting Oud Alkemade,
Lex van der Zwet, voorzitter

DE ANTI REVOLUTIONAIRE PARTIJ (A.R.P.) VAN DE GEREFORMEERDE MANNENBROEDERS

deel 1 (1895-1940)

In 2008 ontvingen wij het archief van de Christelijk Historische Unie, afdeling Alkemade. (In Alk-madders van maart 2009 hebben we er een artikel aan gewijd.) Nu zijn we in bezit gekomen van delen van het archief van de Anti Revolutionaire Kiesvereniging Alkemade 'Nederland en Oranje' en nog wel van twee kanten. In de eerste plaats van de erven Verweij, in de tweede plaats van de erven Piet van den Velden, die de stukken hadden afgestaan aan de Gereformeerde kerk te Oude Wetering. Omdat de stukken daar niet op hun plaats zijn, zijn ze aan de Stichting Oud Alkemade afgestaan, om ook dat materiaal te bewaren voor het nageslacht en voor raadpleging beschikbaar te stellen.

Het A.R.P.-archief bevat ledenlijsten, verkiezingsactiviteiten, notulenboeken (helaas niet compleet) en correspondentie van de jaren 1895 tot 1980, toen de ARP in het CDA opging. Wij geven in twee artikelen een opsomming van de opvallendste gebeurtenissen bij deze plaatselijke partij in die periode.

Wat is de A.R.P.?

De Anti Revolutionaire Partij is officieel in 1879 opgericht, alhoewel al vanaf 1848 vertegenwoordigers van de AR-richting zitting hadden in de Tweede Kamer. De voorgeschiedenis gaat nog verder terug en wel tot de jaren 1820-1830 toen in het kader van het zogenaamde Reveil zich tegen 'de geest der eeuw' een herleving voordeed van orthodoxe denkbeelden. De Hervormde kerk moest gezuiverd worden van allerlei denkbeelden van Verlichting en Revolutie met een terugkeer naar 'het op de Bijbel gefundeerde geloof der vaderen'.

De nieuwe Grondwet van 1848 leverde politieke richtingen op met een uitgroei naar politieke partijen.

Een woelige tijd brak aan met allerlei conflicten, verschillen van opvatting, zowel in politieke ideeën als binnen geloofsrichtingen, maar vooral het staatsonderwijs was een belangrijk twistpunt, dat tenslotte leidde tot het ontstaan van "De Unie, een school met de Bijbel". Het vallen van het kabinet Kappeyne van de Coppello in 1879 bracht enkele scheuringen teweeg in het liberale front en bij de Conservatieven. Onder leiding van de predikant Abraham Kuyper ontstond de Anti Revolutionaire Partij. De partij richtte zich in hoofdzaak tot 'de kleine luyden', de middenklasse en arbeiders, bij elkaar op basis van het geloof: aan ieder de plaats die de Heere heeft beschikt

Het accent lag in de katholieke hoek iets anders: beheersing van de seksualiteit was een belangrijk doel, wellicht doordat onderwijs en vorming groten-deels in handen waren van de geestelijkheid. Het vormend karakter stond eveneens vooral onder toezicht van een geestelijke, bijvoorbeeld via de St. Josephsgezellen (ontstaan in 1883) en de Rooms-katholieke Volksbond (1894). Politiek vonden de katholieke burgers zich goed thuis bij de liberalen. Het was rond 1900 dat de katholieke zuil zich ging ontwikkelen. Vooral Prof. Mr. P.J.M. Aalberse (1871 - 1948) was de stimulator van puur katholieke or-

ganisaties, met als toezichhouders in de besturen een geestelijk adviseur om de deelnemers op het spoor van het geloof te houden. Aalberse stond ook aan de wieg van de Katholieke Sociale Actie (KSA), opgericht in 1903. Het hoofdkantoor daarvan was ondergebracht in zijn woning te Leiden. Hij was ook te vinden bij de oprichting van de katholieke middenstandsvereniging 'De Hanze', die in juli 1910 in Leiden van start ging. De oprichting van een R.K. politieke partij heeft vele jaren geduurd tot eindelijk in 1926 de Rooms-Katholieke Staatspartij officieel ontstond.

Anti-Revolutonaire Kiesvereniging "Nederland en Oranje" te Alkemade

De oudste gegevens van de Kiesvereniging lezen we in het notulenboek. Het betreft de bestuursvergadering van 11 januari 1898. De secretaris, H. van Heek, schrijft dat de notulen van de vorige bestuursvergadering niet kunnen worden gelezen, omdat de toenmalige secretaris, dokter J. Kimmel, is vertrokken en met hem het notulenboek. (J. Kimmel was huisarts in Oude Wetering van 1883-1897, red.)

In dat jaar 1898 staat de kroning van Wilhelmina te gebeuren. Alle verenigingen zijn uitgenodigd om hieraan aandacht te besteden en wel 'tot een christen betamelijke wijze van feestvieren'. Gezamenlijk met het bestuur van de Stichting Patrimonium organiseert men de opening van de feestdag: een godsdienstoefening.

Penningmeester Piet Roeloffs doet op 8 maart van dat jaar verslag van de ontvangsten en uitgaven over 1897. De ontvangsten waren 32 gulden en 70½ cent (€ 14,84) en de uitgaven 43 gulden en 2½ cent (€ 19,52), dus een tekort van 10 gulden en 32 cent (€ 4,68). Enkele bestuursleden gaan bekijken hoe dit is ontstaan. Merkwaardigerwijs is niet in de notulen terug te vinden wat de uitkomst is van dit onderzoek.

De kandidaatstellingen van de raadsleden is het hoofdonderwerp in het bestuur

Rond 1900 doet zich een probleem voor bij de kandidaatstelling van een lid voor de gemeenteraad. Nu zit sinds kort J. Bonda namens de A.R.P. afdeling in de raad, maar hij heeft zich als lid van die partij teruggetrokken, met als reden dat het A.R.P.-bestuur 'minder accuraat is geweest bij de gemeenteraadsverkiezing van 1898'. Dat heeft waarschijnlijk te maken met het besluit van het bestuur om ook C. Straathof in de gemeenteraad te krijgen. Nu wordt J. Bonda voorgedragen voor een nieuwe raadsperiode door 'een comité'. En dat zit het A.R.P.-bestuur niet lekker. De voorzitter heeft Bonda thuis al opgezocht en hem gevraagd zich zo niet aan de kiezers te presenteren, maar Bonda weigert zich terug te trekken. Ook zijn zwager Piet Roeloffs, die nu de keuze van de A.R.P. is, kon hem niet bewegen ervan af te zien. (Piet Roeloffs is getrouwd met Maartje Bonda, red.) Als in de bestuursvergadering aan dominee J. Brouwer wordt gevraagd zijn gedachten te zeggen over de houding van zijn kerkleden (de meeste comitéleden zullen lid zijn van zijn kerk, red.), zegt hij: *'Ik wens dan goed verstaan te worden. Niet als predikant, maar als lid van de vereniging. Beide personen zijn me even lief. Bonda is diaken¹ geweest, Roeloffs is het nu; Bonda heeft gaven die Roeloffs misschien in mindere mate bezit, maar Roeloffs' positie is onpartijdiger dan die van Bonda. Maar boven dit alles hebben we te vragen naar beginselvastheid en dan kan Bonda onze man niet zijn.'* Daarmee is het probleem niet opgelost, want Bonda wil niet wijken. Brouwer ziet dat ook wel in en zegt dan: *'Laten we bij ons zelf te rade gaan. Al heeft Bonda zich niet gedragen zoals het behoort, zijn wij als vereniging tegenover hem wel geweest die we zijn moeten?'* P. Roeloffs, ook in de vergadering aanwezig, zegt dan zich te willen terugtrekken als Bonda de kandidatuur wil aanvaarden, mits hij weer lid wordt van de vereniging.

Die gedachte kan direct worden gepeild, want 'het comité' vergaderd vanavond ook. De heren Kreling en Van der Haak worden erop uitgestuurd om te bezien of dit idee haalbaar is. Zij komen terug met de mededeling dat Bonda door 13 van de 16 stemmen als kandidaat is gesteld.

Wat nu? Was Roeloffs in de gemeente maar net zo populair als Bonda. Zullen we wel met de verkiezingen meedoen? Dit in stemming gebracht, levert vier voorstanders en twee tegenstanders op; drie stemmen blanco. Wie moet dan onze kandidaat zijn? De stemming geeft als antwoord: 4 stemmen op Roeloffs, 2 stemmen op Bonda en weer 3 blancostemmen.

Het lukte dus niet om Bonda weer in de A.R.P.-gelederen te krijgen, maar hij wordt wel weer als lid van de gemeenteraad gekozen, dankzij zijn vele

vrienden en klanten. Het bestuur gaat in november 1900 weer eens met hem praten, want het hoort toch zo niet te gaan! Nu met succes: Bonda laat zich weer als lid van de A.R.P.-vereniging inschrijven.

Pieter Roeloffs, zoon van Jan Willem Roeloffs en Aagje van Leeuwen.

Foto rond 1900. Hij is dan 34 jaar oud. Foto-archief J.W. Kret

Hij zal gedacht hebben: de buit is binnen en of het een volgende keer zo lukt, moet ik maar afwachten. In april 1901 overlijdt raadslid Theodorus Nigten en dan zegt het geldend kiessysteem dat een nieuwe kandidaat kan worden voorgedragen. Het schoolhoofd J.F. de Ren bemoeit zich ermee door handtekeningen op te halen voor de verkiezing van C. van Berkel. Binnen het bestuur van de A.R.P.-afdeling gaan ook stemmen op om deze man voor te dragen. Hij is al een dozijn keren kandidaat geweest, zonder ooit gekozen te worden. Hij staat bekend als een 'werkelijk sociale man'. Even denkt het A.R.P.-bestuur om toch met een voordracht (van P. Roeloffs) te komen, maar ziet op tijd in dat het *'behalve onbillijk ook nog pek op het vuur zou wezen, want bij stemming tussen de twee kandidaten zouden we toch verliezen.'* Dus niet aan beginnen.

1901 is ook een druk verkiezingsjaar. Vier raadsleden zijn aftredend. Het bestuur besluit nu niet met een eigen kandidaat te komen, maar de kandidatuur van C. Straathof en C. van Berkel te steunen. Dat doen ze op een speciale manier. Op de dag van de verkiezingen staan een paar 'fietsrijders' bij het gemeentehuis *'teneinde onze mannen, die eventueel mochten wegblijven van de stembus te gaan opsporen'*. Om het slechte lopers, trage kiezers, halve zieken enzovoort het gaan naar de stembus te vergemakkelijken, stelt P. Roeloffs zijn paard en rijtuig beschikbaar, die om 10.00 uur, 12.00 uur en 15.00 uur van Oude Wetering naar Roelofarendsveen rijden. Van Dommelen wil niet achterblijven en zal de kiezers van Nieuwe Wetering naar het gemeentehuis brengen.

¹ Een diaken in de protestantse kerk is lid van de diaconie en verantwoordelijk voor het te hulp schieten van arme kerkleden, die een tekort hebben aan primaire levensbehoeften, zoals huisvesting, kleding en voldoende eten.

Wie wil stemmen moet bij de gemeente het kiesrecht aanvragen. Alleen mannen mogen stemmen en dan nog alleen als ze grondbelasting aan de gemeente betalen.

Er bestaat een coalitie met de Katholieke Kiesvereniging, zowel landelijk als plaatselijk. Alleen landelijk steunen ze elkaars kandidaten. Bijvoorbeeld: *'De R.K.-kiesers in Wageningen zijn gewaarschuwd toch vooral af te zien van het stellen van een eigen kandidaat. Arm aan arm dus van al wie nog geloven aan het bestaan van een drie enig verbonds Gods tegenover de partijen van ongeloof en revolutie.'* En dat zijn dan de liberalen en de socialisten. Anderzijds steunen de protestantse partijen 'de Roomse Partij' als onze R.K. burgemeester F.H. van Wichen in de Tweede Kamer kan worden gekozen. Niet dat ieder lid in Alkemade Van Wichen steunt. Iemand noemt als bezwaar dat *'Van Wichen indertijd, toen de kermis alhier was afgeschaft met het oog op de cholera, dus tot nut van de gemeente, hij uit de weg gegaan was voor een volksoploop en alzo de heiligheid van het gezag niet heeft weten te handhaven.'* Een ander voert aan dat de heer Van Wichen zoveel bijbaantjes heeft, dat hij nog nauwelijks in het gemeentehuis zijn burgemeestersambt kan vervullen.

**Johannes Bonda,
zoon van Willem
Bonda en Risje
Sopjes.**

**Foto rond 1900,
Johannes is dan
39 jaar oud.
Foto-archief
J.W. Kret**

Raadslid J. Bonda ligt niet goed bij het bestuur van de plaatselijke A.R.P.. De gemeenteraadsverkiezingen zijn weer in 1910 en de ledenvergadering vindt de man toch niet zo'n geschikte kandidaat. *Hij is verwaand en is in de raad nog nooit voor zijn beginsel uitgekomen.* Daarom kiest de vergadering J. Verweij als hun kandidaat. Prompt bedankt Bonda als lid van de partij. Het is zelfs de pastoor van Roelofarendsveen, die zich ermee gaat bemoeien. Hij bezoekt tot driemaal toe de voorzitter van de A.R.P. alhier om te bespreken waarom Bonda niet wordt voorgedragen. Volgens de notulen was de pastoor het wel met het standpunt van het bestuur eens (!?) en daarom had hij voorzitter Van Ginhoven uitgenodigd een toelichting te geven in de 'coalitievergadering'. Maar de afgesproken datum viel op een

R.K.-feestdag (dat moet de pastoor toch ook geweten hebben, red.) en werd afgeschreven. En niet meer geagendeerd!

De verkiezingen zijn geweest en Bonda is herkozen. In de ledenvergadering van januari 1910 hangt een bedrukte stemming. Verweij vertelt dat hij een slechte tijd heeft gehad. *'Ik heb veel moeten dragen en verdragen en niet alleen van vijanden, maar het was grievend en eervol dat er zoveel broeders aan meedoen, van wie men anders had mogen verwachten. Deze dingen waren scherp om te horen.'* Wat Verweij nog meer zei stond op papier en dat werd opgeslagen in het archief van de partij. Helaas is dit stuk en nog veel meer stukken niet in het archief aangetroffen.

Het is een extra tegenvaller als in de ledenvergadering openbaar wordt dat bestuurslid L.L. Kreling uit de bestuursvergaderingen klappt door Bonda op de hoogte te houden over de gang van zaken binnen de A.R.P.. Kreling bedankt onmiddellijk als lid van de partij.

Een heel ander geluid klinkt in de notulen door als J. Plooy in 1911 voorzitter is. (Hij is waarschijnlijk onderwijzer aan de christelijke school van Nieuwe Wetering. De onderwijzer is later naar Rijnsburg vertrokken en in 1922 het eerste hoofd van de Julianaschool aldaar geworden, red.) Hij organiseert de zaak een beetje. Het contact met de R.K. kiesvereniging wordt uitgebreid. (Maar merkwaardig genoeg niet met de plaatselijke C.H.U.-afdeling). Het nut hiervan is om steun te krijgen de eigen kandidaat in de raad te laten komen en Bonda buiten te sluiten. Wie denkt dat in de huidige tijd politieke spelletjes gewoon zijn, moet eens de notulen van de vereniging lezen. Alle vergaderingen met de leden en van het bestuur worden geopend met het lezen van een stukje tekst uit de Bijbel gevolgd door een gebed en ze worden gesloten met dankgebed. Dat remt enkele aanwezigen niet om bij toerbeurt personen keihard aan te vallen. En hoe men dan afgeeft over iemand die naar hun zin teveel op de voorgrond zou treden en om die reden alleen al weggeschoven moet worden! Hoe koppigheid en gelijk willen krijgen een samenwerking met elkaar in de weg staat. Bestuursleden voor leugenaar en huichelaar uitmaken, bevordert toch niet de saamhorigheid en dat zou je wel verwachten in een christelijke omgeving. Het gevolg is dat bestuursleden zich terugtrekken, weer bepraat worden en soms terugkeren, maar anderen keren zich van de partij af, om niet meer terug te komen.

Blijkens de notulen van 20 maart 1912, als weer een kandidaat voor de gemeenteraad kan worden voorgedragen, gaat de Kiesvereniging geheel haar eigen weg en is de persoon Bonda, die nog steeds in de raad zit, niet meer punt van discussie: *Stemming over een kandidaat plaats hebbende heeft tot uitslag dat gekozen wordt J. Verweij met 7 van de 10 stemmen. De voorzitter het woord nemende vraagt of Verweij zich deze*

benoeming laat welgevallen en hoewel deze veel bezwaren heeft en ter tafel brengt, welke ook wel door de vergadering worden gedeeld, laat hij zich door het beginsel vangen en neemt alzo de candidatuur aan.

De onderwijzer van de 5^e klas van de School met de Bijbel te Oude Wetering was A. Vreeken.

Ook burgemeester Van Wichen is weer herkiesbaar als lid van de Tweede Kamer. De A.R.P.-kiesvereniging gaat in beraad of ze zijn candidatuur weer steunen. Dat wordt 'Nee' en dit bericht gaat schriftelijk en gemotiveerd naar de R.K.-kiesvereniging alhier, die hem wel gaan kiezen. Deze kiesvereniging laat de brief aan Van Wichen lezen, *waarop deze de reis zich getroostte om de voorzitter van de A.R.P. kiesvereniging een bezoek te brengen om daarover te spreken. De voornaamste redenen welke de burgemeester te berde bracht was deze: hoe de gemeentebelangen geschaad werden door zijn lidmaatschap der Tweede Kamer, waarop de voorzitter zeide: ten eerste het agentschap van verschillende Brandassurantiën, waardoor hij in een scheve positie kwam met belangen van gemeentelieden. Ten tweede de ongezonde toestand in het onderwijs aan de Kaag, wat wij aan gebrek aan tijd toeschreven. Ten derde de moeilijkheden met de spoorwegmaatschappij en meerdere zaken, welke wij alle aan gebrek aan tijd toeschreven door de vele functiën welke deze kandidaat had en tenslotte het secretariaat van de gemeente², om reden er een streven was om verschillende functies goed te salarieren en dat wij er tegen waren dat dit alles in één zak terecht kwam. Het antwoord op al deze opmerkingen had niet veel om tlijf, alzo heeft hij kunnen merken dat hij nu niet zo de volkomen gewenste persoon was.*

De Eerste Wereldoorlog (1914-1918) woedt langs de grenzen van Nederland. Nederland is neutraal en houdt zich buiten het oorlogsgeweld. Dit feit is terug te vinden in de notulen van de A.R.P.-Kiesvereniging als de secretaris in het verslag van de jaarvergadering van 1 februari 1915 opneemt: *De voorzitter spreekt een warm woord over ons geliefd Koningshuis, in deze zware tijden blijft onze geliefde Koningin getrouw aan de traditie haars huis door te erkennen dat het niet des mensen wijsheid is die de oorlog tot heden buiten onze veste gehouden heeft, maar dat het God is, en die alleen, die er ons heden genadiglijk voor heeft behoed.*

² Burgemeester Van Wichen was OOK secretaris van de gemeente Alkemade

De notulen van 1915 tot 1924 zijn niet in het archief.

In 1924 blijkt de vrede met J. Bonda gesloten te zijn, want hij is dan bestuurslid, zelfs voorzitter, terwijl J. Verweij lid is van de gemeenteraad. Maar de laatste stopt ermee en M. van Andel volgt hem op.

Minister H. Colijn kondigt aan dat hij op de avond vóór de 2^e Kamerverkiezingen in juni 1925 voor de radio een rede zal houden. Maar ja, wie heeft er een radio in Oude Wetering. De oplossing brengt P. van der Tang die de leden van de A.R.P. gelegenheid geeft om de rede bij hem thuis te beluisteren.

Tot 1927 worden de kandidaten voor de gemeenteraad gekozen door een simpele stemming op enkele namen. Wie de meeste stemmen heeft, is gekozen. En als er geen meerderheid kan worden verkregen, is de laatste stemming tussen de twee kandidaten die de meeste stemmen hebben vergaard. Het gebeurt nog al vaak dat er gekozen wordt op personen, die helemaal geen bestuursfunctie willen vervullen. Zijn ze gekozen, dan zeggen dat ze de benoeming niet aannemen. Je vraagt nu toch af waarom ze dan op zich hebben laten stemmen. Het zal wel de gewoonte zijn in die tijd.

In voornoemd jaar worden de kandidaten gekozen met behulp van 'het puntenstelsel', maar hoe het werkt, hebben we nog niet kunnen achterhalen. In ieder geval komen er vijf kandidaten uit de bus: C. Horsman, G. Meijer, J.W. Lagerweij, W. van den Wijngaard en P. Roeloffs. De laatste is niet in de vergadering aanwezig. Voorzitter H. Gortzak neemt op zich om hem in te lichten en te vragen of hij met de candidatuur instemt. Dat blijkt niet het geval. Hij staat te laag op de lijst.

Een nieuw schoolhoofd verbindt zich op 28 september 1928 aan de christelijke school te Oude Wetering: P.M. Oostlander. Als hij op 5 februari 1930 de ledenvergadering van de A.R.P.-Kiesvereniging bijwoont, wordt hij gelijk lid van de club en is op 7 maart daaropvolgend bestuurslid en zelfs voorzitter.

Schoolhoofd P.M. Oostlander. Foto uit 1930. Foto-archief J.W. Kret

(De onderwijzer A. Vreeken jr is secretaris. En dat is aan het handschrift in het notulenboek goed te zien: duidelijke handschrift met sierlijke letters.)

De uitnodiging voor deze ledenjaarvergadering was met opzet wat interessanter gemaakt. Er zou gratis een kop koffie met koek worden aangeboden! Het bestuur verwachtte dat het bezoek er groter door zal zijn. En dat lukte.

Bij de 2^e Kamerverkiezingen in dezelfde maand is de uitslag van Alkemade: “2195 stemmen op rechts en 92 stemmen op links”.

Het wordt in 1931 tijd gevonden om af te spreken wat de A.R.P. ziet als de taak van een raadslid. Dat ziet er als volgt uit:

De taak van een raadslid in de gemeente Alkemade in het algemeen is

1. *te getuigen van zijn beginselen;*
2. *te protesteren tegen elke daad der plaatselijke overheid die strijdt tegen de beginselen;*
3. *te trachten dat de beginselen zo na mogelijk worden nageleefd.*

De C.H.U.-Kiesvereniging wil nu wel met de A.R.P. afdeling een gesprek over samenwerking bij de verkiezingen. De reden hiervoor is een zetel meer te bemachtigen. Door de bevolkingaanwas mag de raad met twee zetels worden uitgebreid en volgens een berekening zou het aantal reststemmen op 87 kunnen komen voor de protestantse partijen en 85 voor de R.K. Kiesvereniging. Komen een aantal R.K.-stemsers niet of komen er meer protestanten dan kan dat zomaar een zetel opleveren. Echter, de A.R.P.-bestuursleden vragen zich af: hoe zal de samenwerking zijn? Wat zal de richtsnoer zijn bij de verkiezingen en straks in de raad? De A.R.P.'ers vinden dat het doel is: *het voeren van principiële politiek parool moet zijn. Getuigenis, opkomen voor de beginselen neergelegd in Gods Woord. Houden de afgevaardigden zich dan aan één richtsnoer en als één man?* De C.H.U.-ers zijn het hier ten volle mee eens, ook zij wensen in die aangelegenheden waar het gaat om de beginselen over Gods eer geen andere gedragslijn.

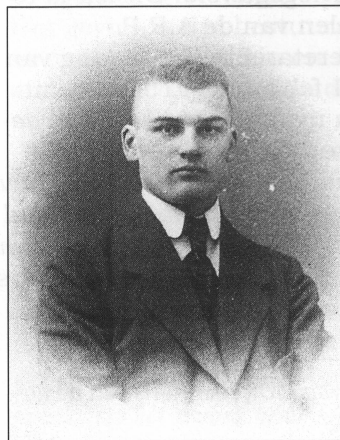
En dan begint het gebakkelei over de volgorde op de kandidatenlijst. De C.H.U. kijkt naar het aantal stemmen uitgebracht bij de laatste raadsverkiezing; de A.R.P. kijkt naar de uitslag van de laatste 2^e Kamerverkiezing. Bij de eerste had de C.H.U. veel meer stemmen, bij de laatste de A.R.P. Als reden voert de C.H.U. aan dat rooms katholieken in Oude Wetering op die partij stemmen, maar de A.R.P. vindt dat gelegenheidstemmen. De besturen komen er niet uit. Een tweede vergadering brengt de partijen tot elkaar: er komt één kieslijst met als nummer 1 iemand van de A.R.P., als nummer 2 en 3 iemand van de C.H.U. en daarna om en om. Bij een volgende verkiezing is de volgorde omgekeerd. Alle personen op de kieslijst moeten het gemeenteprogramma ondertekenen. Maar dat laatste blijkt bij de C.H.U.-leden op weerstand te stuiten, omdat zij vertrouwen in de mannen hebben en geen mandatarissen van ze willen maken. De A.R.P.-leden gaan er met tegenzin mee akkoord.

Notulen van vergaderingen worden gemaakt om vast te leggen welke besluiten er zijn genomen. Uitgebreide notulen vermelden hoe de besluiten tot stand gekomen en wat er zoal is besproken. De ene secretaris is beknopt in zijn weergave, maar de secretaris van de A.R.P.-partij, C. Verweij, hoort tot de categorie die uitvoerig noteert wat zich heeft voor-

gedaan en dat geeft een goed beeld hoe men in die tijd dacht. Wij beperken ons tot enkele in het oog springende onderwerpen, zoals in de ledenvergaderingen van 12 januari 1932. Aan één van de bestuursleden is gevraagd ‘een referaat’ (= korte voordracht) te houden over het onderwerp ‘Lijkverbranding of begraven’. De notulen vermelden dat hij eerst uitlegt wat de voorstanders van lijkverbranding zeggen, waarbij zij voor dit Heidens gebruik Bijbelteksten plegen aan te voeren voor propagandamateriaal, welke door de spreker krachtig worden afgeweerd, omdat zij namelijk de Bijbelwoorden uit het verband rukken, dus misbruiken. Lijkverbranding is oud heidens gebruik bij de Grieken, in Egypte en in Azië en dat verbiedt ons A.R.Christenen hieraan mee te doen. Het modernisme van onze tijd als het nieuwe Heidendom wil ons terugvoeren naar de lijkverbranding. Wij beroepen ons op de Heilige Schrift tegen de crematie en blijven onze doden aan de schoot van de aarde toevertrouwen, als een zaad rijpend tot de Opstandingsmorgen. De inleider doet nog een beroep op verschillende bewijsplaatsen in Gods Woord tegen crematie en zegt dat dit al voldoende bewijs is dat Jezus Christus in het graf is gelegd geweest.

Dit kan een persoonlijke mening van de inleider zijn geweest, maar dat blijkt niet zo te zijn. De discussie gaat in dezelfde lijn door: Er wordt naar voren gebracht dat crematie in oude tijden is toegepast uit een religieus oogpunt ook wel uit onkunde of piëteit, maar in het tegenwoordige streven meer uit haat tegen de godsdienst en de opstandingsgedachte. En ook werd nog gesproken hoe het te verklaren is dat we in een Christelijk land, met een Christelijke overheid met daarbij voortgaande Westerse beschaving toch nog een lijkverbranding op onze vaderlandse bodem hebben, zonder goedkeuring derzelve van regeringswege.

De partijleden keuren dus crematie af. En er zijn in die tijd meer onderwerp in bespreking gekomen die niet veel met gemeentepolitiek te maken hebben. Maar de clubleden gaan, blijkens hun ‘Reglement’, niet zo snel buiten hun boekje. Het doel van de Kiesvereniging is nog al ruim beschreven: ‘het verspreiden van de Anti-Revolutionaire beginselen, tot eendrachtige samenwerking te brengen, leiding geven aan de Staatskundige handelingen en de behartiging der gemeentelijke belangen’.

Daniël Nugteren
1895-1984
Foto-archief
J.W. Kret

In iedere ledenvergadering (er zijn er wel drie per jaar) geeft een bestuurslid of een aangezochte spreker een inleiding over een bepaald

onderwerp. Zelden gaat het onderwerp in de jaren 30 over een gemeentelijke aangelegenheid. Zo behandelt de heer D. Nugteren (de vader van onze oud-wethouder Wim Nugteren) in 1932 het onderwerp "Kamerverkiezingen in bewogen tijden". De notulen geven weer: *Spreker schetste de omvangrijkheid van de economische crises. 't Is niet de eerste crisis en het zal ook niet de laatste zijn. Was een crisis vroeger meer nationaal of lokaal, nu is ze internationaal. De moderne mens heeft vergeefs gezocht naar het verloren paradijs en dacht met z'n gewaande wijsheid met God afgerekend te hebben.* (De kerk stond minder in de belangstelling; het kerkbezoek op een laag pitje, red.) *In deze moeilijke tijd zien we uit naar mannen op wie we onze stem bij de Kamerverkiezingen kunnen uitbrengen. Mannen die de geestelijke belangen van het volk willen dienen, mannen die zoeken naar het waarachtig volksbelang.* De notulen worden geschreven in een klein boekje. De ene secretaris heeft een goed leesbaar handschrift, maar er zijn erbij die niet zo duidelijk schrijven, terwijl een ander uit de vergadering

weergeeft, wat wel leuk is, maar in feite niets met de vergadering zelf te maken heeft. Zo lezen we in de notulen van 13 maart 1933: *Hierna kregen wij de notulen te horen. Op verschillende wijze, daar er vier man voor nodig waren deze te ontcijferen.* Er was dus een waarnemend secretaris aan de gang geweest, die in de volgende vergadering verstek liet gaan.

En wat vindt u van deze tekst: *Het volgende agendapunt is koffiedrinken.*

Helaas zijn er uit deze periode geen notulenboeken noch verdere gegevens van de Anti Revolutionaire Kiesvereniging "Nederland en Oranje" te Alkemade in ons bezit gekomen. Maar het voorgaande geeft voldoende weer hoe de vereniging functioneerde en hoe de bestuursleden hun taak invulden.

In een volgend artikel geven we summier weer wat er in de periode 1945-1980 in de plaatselijke partij zich heeft afgespeeld.

NIEUW BOEK EN UITREIKING EREPENNING

Op 13 maart j.l. verscheen het boek NOOIT VERLEDEN TIJD, geschreven door Lex Lesgever, waarover in de vorige Alkadders een artikel stond. Het eerste exemplaar bood de schrijver in restaurant 't Veen te Roelofarendsveen aan aan zijn redder: Mien Verdel-Hillebrand.

Mien ontving niet alleen het boek.

Waarnemend burgemeester J. Uit den Bogaard vertelde dat hij het boek al had gelezen. De moed die veel inwoners hadden om met gevaar voor eigen leven onderduikers in huis te nemen, te voeden en te kleden, verdient groot respect. Nu in het boek de durf van de familie Verdel zo onder de aandacht wordt gebracht, wil het gemeentebestuur van Kaag en Braassem de familie alsnog eren met de toekenning van de erepenning van de gemeente aan mevrouw Verdel. De erepenning gaat gepaard met een oorkonde.

Wie een indruk wil hebben wat de oorlog te weeg brengt bij jong en oud raden wij aan het boek aan te schaffen.

Lex is geboren in een joodse wijk in Amsterdam. Hij is in 1942 nog geen dertien jaar als zijn familie bij een razzia wordt opgepakt en gedeporteerd. Hij weet te vluchten. Na vele en gevaarlijke omzwervingen vindt hij een onderduikadres bij de familie Verdel in Roelofarendsveen, waar hem een veilig onderdak wordt geboden.

Na de oorlog krijgt hij te horen dat niemand van zijn familieleden de concentratiekampen heeft overleefd. Een nieuwe moeilijke tijd breekt nu voor de 16-jarige jongen aan. Wat hij in zijn leven heeft meegemaakt komt in het boek goed tot uitdrukking. Het is een spannend en ontroerend verhaal geworden, waaruit een groot doorzettingsvermogen blijkt.

Het verschijnen van het boek kreeg niet alleen de aandacht en

RIJKSVEEARTS C. VAN DEN BERG

Cornelis van den Berg was van 13 februari 1923 tot 1 februari 1963 dierenarts in Oude Wetering. Hij wordt geboren op 4 februari 1897 in hoeve Veelzigt aan de Beukelsdijk te Overschie, dat ligt onder de rook van Rotterdam. Hij doorloopt daar de Rijks HBS Daarna gaat hij als student op kamers in Utrecht, waar hij in een groot huis met 4 à 5 studenten woont. De jonge Kees heeft een ka-

mer met een medisch student. Zij slapen op die kamer, maar eten en drinken ook gemeenschappelijk. Op 19 januari 1922 neemt hij het diploma van veearts in ontvangst, waarvoor hij de Veeartsenijkundige Hogeschool te Utrecht heeft gevolgd. Na het afstuderen gaat hij de militaire dienst in; de oorlog 1914-1918 was afgelopen. In 1919 wordt hij soldaat in Leiden, in 1920 korporaal, in 1921 sergeant, in 1922 vaandrig, in 1923 tweede luitenant en studeert hij af. Nu vraagt de jonge officier overplaatsing aan naar de Veterinaire Dienst als reserve-officier Paardenarts en dat lukt.

De dierenarts Van den Berg wil niet lang in militaire dienst blijven. Een burgerbaan als zelfstandig dierenarts trekt hem aan. Na een waarneemperiode van een jaar neemt hij in februari 1923 de praktijk van veearts G.J. Fros te Oude Wetering over. Fros heeft de functie van chef keuringsambtenaar bij het slachthuis te Leiden aanvaard.

Overname praktijk

Veearts Fros schrijft op 3 februari 1923 een kaartje naar Van den Berg met de tekst:

Geachte collega,

Ik kom even terug op uw schrijven van 21 december 1922.

Hebt gij nog lust hier te komen, de overnamesom bepalend op 2700 gulden, zijnde 900 gulden voor apotheek en instrumentarium plus de 800 gulden, die ge als toelage wel ontvangen zult? Dit laatste bedrag kan bindend worden op 't ogenblik dat ge zekerheid hebt die subsidie te krijgen.

Ik woon nog steeds te Oude Wetering en heb de boeren toegezegd een opvolger te zien te krijgen.

Hebt ge geen lust hier te komen tegen de voorwaarden straks genoemd, dan stel ik apotheek en in-

strumentarium te Uwer beschikking tegen de door u geboden prijs van 900 gulden.

Spoedig een berichtje verwachtend,

Met collegiale groet

Fros

Spoed s.v.p.

De jonge Van den Berg gaat er op in en start al op 13 februari zijn praktijk. De gemaakte visites worden keurig in een boek bijgehouden. Zijn eerste visite is aan boer A. Los Jzn te Nieuwe Wetering, die een zieke koe heeft.

Om zich voor te stellen stuurt de starter die zelfde maand naar alle klanten van Fros een kaartje met de tekst:

Ondergetekende heeft de eer u Weled. mede te delen, dat hij de veeartsenijkundige praktijk van de heer G.J. Fros te Oude Wetering heeft overgenomen en dat hij gevestigd is in Hotel “Het Wapen van Alkemade” eigenaar A. van den Bosch te Oude Wetering, telefoonnummer 7.

Een woning voor de vrijgezelle Cornelis was er dus nog niet bij. Het hotel van Marie van den Bosch biedt hem goede huisvesting, want hij blijft er 16 jaar wonen tot zijn huwelijk op 22 juni 1939. Hij is dus ‘al’ 42 jaar als hij de stap van een huwelijk met Jacoba Johanna Rodenburg waagt. Zij is een dorpsgenootje in Overschie en daar geboren op 20 februari 1904. Ook de vrijgezelle notaris A.H.J. Lohman ligt in het hotel in de kost.

Jacoba Johanna Rodenburg

Het echtpaar betreft op de huwelijksdag de woning Kerkstraat 59, gehuurd van de familie Roeloffs. Zij krijgen drie dochters. In 1959 koopt Van den Berg het open stuk grond aan de Veerstraat (waar het hotel Hollandia had gestaan) van de heer G. Boot en laat er een bungalow bouwen, waarin hij zich met zijn gezin vestigt.

Grote praktijk

Het gebied dat dierenarts Van den Berg bedient is vrij groot: Alkemade, Leimuiden, Rijnsaterwoude, Woubrugge, Hoogmade en gedeeltelijk Haarlemmermeer. In 1958 heeft hij als ‘patiënten’ 5.114 koeien op 171 bedrijven en dan nog de naloop van schapen, varkens en geiten.

De arts is, als persoon wat gesloten en teruggetrokken, erg geliefd bij zijn klanten. De boeren en boerinnen noemen hem gezellig, meelevend met veel gevoel voor humor en historie; hij staat altijd voor ze klaar. Bij zijn 25-jarig jubileum in 1948 mag hij tijdens de receptie in hotel 'Het Wapen van Alkemade' namens de veehouders uit de diverse plaatsen een radiotoestel met pick-up en een gouden armbandhorloge in ontvangst nemen. De akkerbouwers in de Haarlemmermeer komen met een bloemenmand. Veel sprekers voeren het woord, waaronder burgemeester J.H.M.L. Hoyneck van Papendrecht en de uit Oude Wetering vertrokken predikant ds. W.W. Siddré, die een geestige speech uitgesproken moet hebben.

Hier en daar heeft de dierenarts zijn 'medewerkers', zoals in Rijpwetering waar bij Bets Zoetemelk zieke dieren mochten worden gemeld. Bets hing dan de vlag uit, waardoor de dierenarts Van den Berg tijdens zijn route of als hij dode beesten bij noodslachter Huub Disseldorp ging afleveren, wist dat er een ziek dier was gemeld. Zelfs medicijnen mocht hij bij Bets afleveren, die de boeren, die wat afgelegen woonden, bij haar ophaalden.

Er gebeurde ook wel eens iets: bij Jan Straathof in Rijsaterwoude komt Van den Berg onder een koe terecht. Zijn voet lag op de trog en brak daardoor. Met een broek vol stront werd hij naar het ziekenhuis gebracht, waar ze nog nooit zo'n vieze man hadden behandeld. Ook bij een rit naar boer Duivenvoorden in de Buurterpolder gaat er iets mis. Van den Berg rijdt te vroeg van de pont af, waardoor de auto de walkant raakt. De spatborden van zijn auto zijn ontzet en raken de banden. De dierenarts en zijn dochter zien kans om de banden vrij te krijgen en verder te rijden, want de arts moet dringend naar een kopzieke koe.

Veearts Van den Berg neemt ook Chris Willems wel eens mee als hij een lange rit moet maken. Onderweg zingen ze dan vaak psalmen en gezangen in de auto, dat vinden ze gezellig. Als zijn dochter bij hem is, gebeurt het meermalen dat haar vader bij het molentje in Ofwegen even gaat liggen om een dutje te doen en even uit te rusten. Zij moet zich dan meer even vermaken en hem na een halfuurtje wakker maken.

Meneer Van den Berg is ook actief bij de veemarkt in Leiden. Als de schapen met auto's zijn aangevoerd, worden ze naar de markt gedreven. De veearts staat dan bij de Binnenvestgracht en keurt snel de passerende dieren of ze er wel gezond uitzien. Het markthuisje op de hoek is de verzamelplaats voor de veeartsen, waar ook veearts Van den Berg de gezelligheid zoekt en vindt en wetenswaardigheden uitwisselt.

Het vieren van zijn 40-jarig jubileum vindt meneer Van den Berg ook helemaal niet nodig. *Het is geen verdienste, zegt hij, het werk doe je zo goed en zo kwaad als je kan. En er zijn tegenvallers geweest. Gelukkig heb ik me kunnen aanpassen aan de bewoners van de streek. Geboren op een boerderij genoot ik van het buitenleven en daarom koos ik voor*

dit beroep. Altijd heb ik veel van planten en dieren gehouden en dat werd nog gestimuleerd op de middelbare school door de leraar biologie.

Het paard heeft zijn voorkeur en het leger weet dat

Van den Berg kent ook zijn voorkeuren: een paard is een edel dier en deze soort heeft bij hem een streepje voor. Op de boerderij thuis hadden ze al drie paarden. Eén voor het trekken van de koets, één kon lang en hard lopen en de derde was 'de Bels', een paard dat voor de paardentram in Rotterdam had gelopen. Het dier was in dat werk veel geplaagd door de Rotterdamse jeugd en dat liet het wel eens blijken door agressief gedrag. Nu wordt het paard ingeschakeld als er iets naar het land moet worden gebracht. Maar als hij de spoorbaan moet oversteken, komt het meermalen voor dat hij niet rechtdoor gaat, maar rechts- of linksaf de spoorbaan op. Hij is immers gewend om tussen de rails te lopen.

Het leger blijft Van den Berg achtervolgen. Hij hoort tot het reservepersoneel, maar niet of wel actief in militaire dienst, hij blijft in beeld. In 1932 volgt de bevordering tot reservepaardenarts der eerste klasse bij het legeronderdeel Huzaren. In die functie maakt hij de mobilisatie en het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog mee. Na de capitulatie in 1940 keert hij terug naar Oude Wetering. Maar

ze weten hem te vinden: op 8 april 1943 legt dierenarts Van den Berg de eed af als plaatsvervanger van de Inspecteur van de Veeartsenijkundige Dienst in het District Noordelijk Zuid-Holland en Westelijk Utrecht. *Ik zweer, dat ik de werkzaamheden, aan mijn ambt verbonden, naar plicht en geweten, nauwgezet en onpartijdig zal verrichten. Zo waarlijk helpe mij God Almachtig.* In 1948 wordt hij zelfs reserve dirigerend paardenarts met de rang van majoor. Op 11 augustus 1948 heeft de reserveofficier Van den Berg de leeftijd bereikt om ontslag te krijgen.

Hij start na de oorlog in Woubrugge met het geven van landbouwcursussen aan jonge boeren, met als doel een betere bedrijfsvoering op de boerderijen en een band te scheppen voor het leven met de cursisten. In die tijd komt de massabestrijding van TBC (op sommige bedrijven was 80% van de dieren ermee besmet), mond- en klauwzeer (tot 1960 de gesel voor de veestapel, totdat er een vaccin tegen is gevonden) en *Brucella abortus* bang goed op gang. Dit

brengt veel werk met zich mee, ook administratief. Vooral zijn vrouw staat hem hierin trouw terzijde.

Een praktijkvoorbeeld

Van den Berg mag een paardenliefhebber zijn, van bouviërs is hij bang; *zij zijn niet te vertrouwen*. En toch krijgt hij natuurlijk met deze hondensoort in zijn praktijk te maken. Eén situatie is nog steeds bij zijn dochters bekend: In 1940 komt C. Bisschop, wonende aan de Leidseweg te Oud Ade in het vroegere 'Weeshuis' op het spreekuur van dierenarts Van den Berg. Hij heeft een bouvier bij zich, die eigendom is van mejuffrouw D te Den Haag. Zij heeft een boot in de buurt liggen, waarop de hond in het weekend de bewaker is en als ze er niet op verblijft, verzorgt Bisschop het dier. De dierenarts moet worden bezocht omdat de bouvier wild vlees in zijn bek heeft, waar hij hinder van heeft als hij eet, tot bloedens toe. Van den Berg kan (of wil ??) het dier niet behandelen en verwijst de patiënt door naar 'Utrecht' en dat is de 'Kliniek voor kleine huisdieren der Rijksuniversiteit'. De eigenaresse schijnt geen haast te hebben, want in september 1941 schrijft ze een brief aan de heer Van den Berg met de tekst: *Kunt u zich nog herinneren dat geruime tijd geleden mijn hond bij u is geweest? U stuurde me door naar Utrecht. Het dier is gezond levenslustig (met Kerstmis hebben we een nest met negen jongen grootgebracht en deze zomer kwamen er tien, waarvan we door de tijdsomstandigheden slechts één in leven gelaten hebben; het jaagt graag en zwemt gemakkelijk een half uur aan één stuk). Is het nog mogelijk om het dier in Utrecht te laten behandelen, daar het zijn eten bijna niet meer kauwen kan? En wat kost dat?* Wat meneer Van den Berg antwoordt dat hij dat niet weet, maar er is een volgende brief van mejuffrouw D, waarin ze te kennen geeft dat ze persoonlijk de hond naar Utrecht wil brengen (Van den Berg zal wel hebben geschreven dat hij dat niet doet, red.) en wel per schip naar Leiden (*daar het vervoer per overvolle autobus misschien niet zonder gevaar voor de buspassagiers zou kunnen zijn!*) en vervolgens met de trein naar Utrecht.

Het dier wordt inderdaad in november bij de Kliniek in Utrecht afgeleverd. En verblijft daar zes dagen. Het is genezen! En mejuffrouw D. schrijft aan de heer Van den Berg dat het alweer naar hartenlust op mollen en ratten jaagt. *Het dier is dankbaar dat het is gebeurd. Als ik aan zijn bek kom en erover praat, steekt hij zijn poot toe, 't geen hij anders doet als hij wat lekkers krijgt.*

De Kliniek deelt Van den Berg schriftelijk mee dat het gezwel is verwijderd en daarna is de wondvlakte diathermisch gecoaguleerd. (coaguleren = klonters vormen, stremmen.)

Bestuursfuncties

Ondanks de drukke praktijk heeft Van den Berg veel nevenfuncties: hij is 54 jaar secretaris geweest van de afdeling Rijnsaterwoude en Omstreken van de Hollandse Maatschappij van Landbouw, 20 jaar president-kerkvoogd van de Nederlandse Hervorm-

de Gemeente in Oude en Nieuwe Wetering, lid van de commissie van toezicht van de Nutsspaarbank, voorzitter van het Burgerlijk Ambestuur en bestuurslid van de Vereniging Groene Kruis te Oude Wetering.

De assistent wordt de opvolger

In januari 1963 trekt Van den Berg, al bijna 66 jaar oud zijnde, dierenarts S. Westra als assistent aan. De samenwerking gaat zo goed dat hij de hele praktijk aan zijn assistent overdoet. Dat is op 1 februari 1964 een feit. De dierenarts Van den Berg was helemaal niet voornemens om zo lang een eigen praktijk te hebben. Hij wilde na zo'n 12 jaar praktijk hetzelfde doen als zijn voorganger, C.J. Fros, en ook Rijkskeuringsambtenaar worden. Maar het beroep kan hij niet loslaten en evenmin zijn 'klanten'. Hij gaat nu doen *wat de hand vindt om te doen. Niet stilzitten. Ik sla figuurlijk gesproken een bladzij om en ga dan weer verder.* De afscheidsreceptie op 23 maart 1963 is in paviljoen Braassemermeer waar velen de sympathieke dierenarts bedanken voor zijn hulp bij ziekte van dieren, maar ook voor zijn inzet buiten de praktijk om. Burgemeester E.J.M. Kolf-schoten spelt hem de versierselen op van het ridder-

schap in de Orde van Oranje Nassau.

Nu breekt een tijd aan, waarin meneer

Van den Berg kan gaan doen waar hij zin in heeft. En dat wordt onder andere een studie Russische geschiedenis aan de Leidse Universiteit. Hij blijft ook nog actief als adviseur van de "Ceres", een ongevallenverzekering voor vee. Zo kon hij het nuttige met het aangename verenigen: het beoordelen van deze ongevallen levert vaak gezellige dagtochtjes op, samen met zijn vrouw. Ook blijft hij tot zijn 80^e jaar de veemarktcontrole in Leiden uitoefenen. Helaas wordt hij op die leeftijd getroffen door een lichte tia, waardoor hij geen auto meer mag besturen. De rustend dierenarts moet nu lopend de weg op en dat doet hij met veel genoegen, want dan ontmoet hij mensen waar hij een praatje mee kan maken. Zijn belangstelling voor de medemens was en is groot. Hij geniet als mensen bij hem thuiskomen om hem met nieuwtjes op de hoogte te houden of zijn nieuwtjes aan te horen.

Door plotseling optredende lichamelijke klachten moet hij op 28 december 1989 opgenomen worden in het Diaconessenziekenhuis te Leiden, waar hij op zondagmorgen 7 januari 1990, op 92-jarige leeftijd, overlijdt.

Nieuw boek

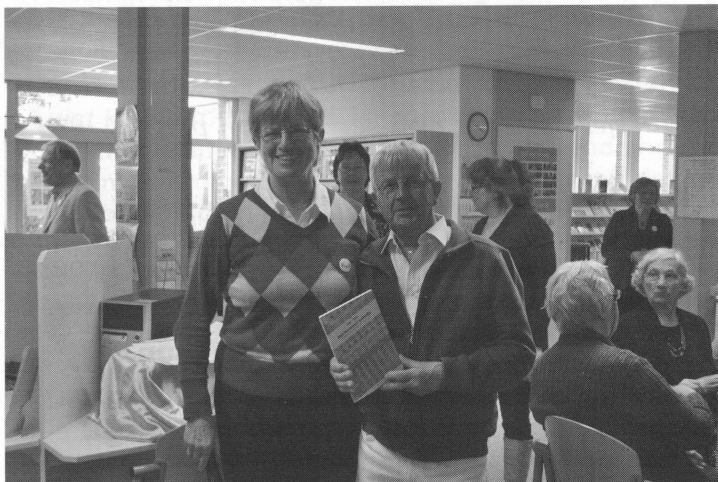
1940 - 1945

Een benauwd halfelfje*

herinneringen uit de Tweede Wereldoorlog

In het najaar van 2009 werd door het bestuur van de Stichting van de Openbare Bibliotheek Rijn en Venen het initiatief genomen om ter gelegenheid van het feit dat op 5 mei 2010 het vijfenzeftig jaar geleden is dat Nederland bevrijd werd en er in Europa een einde kwam aan de Tweede Wereldoorlog een boek uit te geven. Een speciaal boek, waarin ruim veertig verhalen zijn opgenomen van ingezetenen van de vroegere gemeente Alkemade over hun ervaringen uit die tijd. Het zijn door mensen zelf geschreven ervaringen, maar er is ook een aantal mensen geïnterviewd, waaraan enkele redactieleden hebben meegewerkt. In ieder geval zijn het dus ooggetuigenverslagen, die ons vertellen over het gewone leven in die tijd, maar ook over de spanningen en onzekerheden, die er waren. En natuurlijk over de gevaren, die mensen liepen tijdens hun confrontaties met de bezetter.

Het eerste exemplaar van het nieuwe boek overhandigde de voorzitter van de Stichting Vrienden van de Bibliotheek, mevrouw Til Hagenaars, op 24 april 2010 aan J.G. Hoogenboom, die de uitdrukking 'een benauwd halfelfje' in zijn tekst gebruikte.

Wij willen u graag alvast een kijkje gunnen in dit boek en een paar citaten publiceren. Zo vertelt de heer L. van Egmond ons over de voedselvoorziening in die tijd:

"Tarwe kon hier niet verbouwd worden, dat haalden we in de Haarlemmermeer. Ik ging wel eens met mijn vader mee om bij de boeren tarwe te halen, soms moest je een hele dag in de rij staan voor je wat kreeg. Dat vond ik wel vernederend, dat ze je zo'n tijd lieten wachten op een zakje tarwe. Maar je

kon er niet van buiten. Mijn moeder bakte van tarwe en stukjes suikerbiet wel eens brood."

En mevrouw C. van Veen-Koek verhaalt tijdens een van de interviews het volgende over haar ervaringen als werknemer tijdens de Tweede Wereldoorlog: *"Bij een ander echtpaar in Leiden werkte ik echt als dienstbode. Ik moest in de winter om 7 uur 's ochtends de kachel in de woonkamer aanmaken. Als ik dat gedaan had moest ik weer naar de keuken, waar geen kachel brandde. Ik was dus dik aangekleed met een sjaal om. Pas om 5 uur 's middags mocht ik het duveltje (kacheltje) in de keuken aanmaken om eten te koken. We aten vaak stampot. Dan stond er een schoteltje met een stukje vet klaar, dat ik door de stampot moest mengen. Als er gebeld werd uit de woonkamer, moest ik het eten opdienen en weer terug naar de keuken. Later werd er opnieuw gebeld en kon ik mijn portie eten ophalen, om dat in de keuken op te eten. Ik heb nogal eens het vet voor mijzelf bewaard. Ik dacht dat ze het met zijn zessen toch niet zouden merken als het vet er niet in zat. Daar ben ik vast zo oud van geworden."*

Op zaterdag 24 april is het boek officieel ten doop gehouden in de openbare bibliotheek Rijn en Venen in Roelofarendsveen ten overstaan van vele genodigden, die op de een of andere wijze hebben bijgedragen aan het tot stand komen van deze uitgave. Tijdens de feestelijke bijeenkomst was er een kleine tentoonstelling te zien met voorwerpen en documenten uit de Tweede Wereldoorlog, waaronder wat voorwerpen, afkomstig van oorlogshandelingen in het voormalige Alkemade. Daarnaast was er een kleine fototentoonstelling te zien met oorlogsfoto's uit het archief van de Stichting Oud Alkemade. Het met een flink aantal authentieke foto's geïllustreerde boek met als titel: ‘

1940 - 1945

Een benauwd halfelfje

Verhalen van mensen uit Alkemade

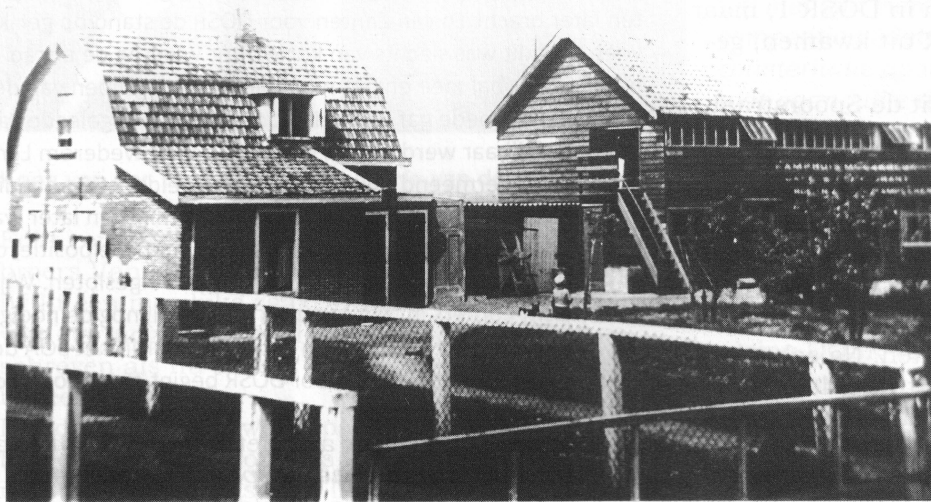
telt ongeveer veertig verhalen en 160 bladzijden. Het is te verkrijgen bij Boekhandel Veenerick aan het Noordplein in Roelofarendsveen, bij de openbare bibliotheek Rijn en Venen aan de Wilgenstraat in Roelofarendsveen en bij de Stichting Oud Alkemade, Saskia van Uyenburchlaan 22 in Oude Wetering. U betaalt slechts € 12,95 voor dit leuke boek. De redactie beveelt het boek van harte bij u aan.

** een halfelfje heeft meerdere betekenissen, maar hier wordt bedoeld: een spannende tijd.*

De redactie ontving het onderstaande verhaaltje als reactie op de presentatie van de verhalenbundel 'Een benauwd halfelfje'.

In één van de vorige nummers van Alkmadders (uitgave december 2009) hebt u het nodige kunnen lezen over de familie Cozijn. Dit verhaal beschrijft een incident dat plaatsgevonden heeft nabij de schuur van molenaar Jan Cozijn van de Meerkreukmolen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Dit was voor de redactie reden het verhaal in dit nummer op te nemen.

Stront

Links het molenaarshuis van Jan Cozijn, rechts het gebouw van de jeugherberg Kamphuis, later 'De Meerkreuk' in 1949. Op de voorgrond de uitwatering van het gemaal.

Foto: Stichting Oud Alkemade

Vroeger kwam het vaak voor dat een particulier, die in het bezit was van een schuur, ten behoeve van een bekende/bevriende boer in de winter een of meerdere koeien stalde. Jan Cozijn, de molenaar van het Meerkreukgemaal, werkte de eerste jaren van de Tweede Wereldoorlog ook zo. Zijn schuur was aan de achterkant opgetrokken met een betonnen onderbouw van ongeveer 60 centimeter hoog en een bovenbouw van hout. Zijn mestvaalt lag een meter hierachter, waarbij de tussenruimte werd beheerst door diepe plassen stront en gier. Mijn vader had een gedeelte van de mestvaalt gekocht, zodat we op een gegeven moment er met de praam op uit gingen om een vracht op te halen. De oudste zoon, jonge Jan Cozijn, hielp ons daarbij. Hij was naar schatting voor in de twintig en had zijn opleiding als dienstplichtige al achter de rug. De mest werd in die tijd door de tuinders gebruikt om in de zomer hun groenten op te telen. Het was moeilijk werken rondom de gierplassen.

Toen we enige tijd bezig waren werden we plotseling opgeschrikt door vliegtuigmotorgeronk en venijnig ratelen van boordmitrailleurs, terwijl de kogels over ons heen vlogen. Mijn vader en ik gingen ijlings op onze hurken achter de betonnen onderbouw zitten, hoewel we zagen dat die geen voldoende bescherming bood. Jan Cozijn echter zocht, zoals zijn militaire opleiding hem had geleerd, intuïtief dekking door zich voorover op het pad vol gier te werpen. Toen het schieten leek op te houden waagden wij het aan de voorkant van de schuur te gaan kijken wat er aan de hand was geweest. Het bleek dat een Engelse Spitfire een bootje in de buurt van het

zicht geweest zijn.

Nadat de praam was gevuld gingen we door de Ringsloot langs de onbeschutte Langeweg naar huis met een lichtelijke angst om ook schietobject te worden. Want die Engelse jagers waren volgens ons ervaren terroristen. Alles verliep echter rustig en wij waren blij met onze schuit, gevuld met stront.

George Schrama

OPROEP

Het bestuur van de Stichting Oud Alkemade en de verdere medewerkers zoeken COLLEGA'S, die actief willen meewerken in de diverse werkgroepen van de Stichting.

Wij hebben de volgende werkgroepen:

- Fotobeheer
- Inventarisbeheer
- Onderhoud
- Genealogie
- Archiefbezoek
- Activiteiten/evenementen
- Thema/tentoonstellingen.

Voelt u zich aangetrokken of wilt u er meer over weten, neem dan contact op met iemand van het bestuur of kom op een maandagavond naar het Historisch Centrum, dan wordt u onmiddellijk ingelicht over het vrijwilligerswerk dat bij ons wordt uitgevoerd.

Dus graag tot ziens.

Vier broers in DOSR 1....

Enige jaren geleden stonden de krant er bol van: ... vier broers in DOSR 1, uniek!...maar was dit wel echt zo bijzonder?

Nee, want in de jaren vijftig van de vorige eeuw gebeurde dit immers regelmatig.

Koos, Willem, Joop en Arie van der Tang speelden niet elke wedstrijd met zijn vieren in DOSR 1, maar in de vele jaren dat zij voor DOSR uit kwamen, gebeurde dit meerdere keren.

De vier broers waren afkomstig uit de Spoorstraat. De Spoorstraat is nu een straat centraal gelegen in Roelofarendsveen, maar in de periode waar ik over schrijf (jaren 40 en 50 van de 20e eeuw) lag de Spoorstraat buiten het dorp Roelofarendsveen en werd een beetje als een getto (buiten gebied) beschouwd. De bewoners van de Spoorstraat werden misschien niet bewust, maar vaak onbewust, buiten de Veense gemeenschap gesloten. Na schooltijd spelen met een kind uit de Spoorstraat, dat was er echt niet bij! Verkering met iemand uit de Spoorstraat, een ramp voor de familie!

In die Spoorstraat stonden een veertig tal huizen, maar er woonden meer dan 250 personen, onder andere de families Van der Tang, Van der Meer, Van der Zwet, Van der Hoorn, Van Amsterdam, Van Es en Oomen..... Het merendeel was arbeider en in de volksmond stonden de overige Veenders bij de bewoners van de Spoorstraat bekend als de "Veense dikbroeken".*

Maar het voetbalveld van de voetbalvereniging uit Roelofarendsveen, DOSR, lag vlakbij de Spoorstraat, op de plaats waar nu de Schelp en Café Hogenboom staan. De kinderen van de Spoorstraat trapt er regelmatig een balletje weg.

En toen in 1945 (na de oorlogsjaren) er weer bij een club gevoetbald kon worden, gingen alle vier de broers Van der Tang uit de Spoorstraat voetballen bij DOSR. Koos kwam meteen in het eerste als doelvredediger, Willem, Joop en Arie begonnen in de jeugd.

Arie van der Tang aan het woord: *Vóór de oorlog voetbalden wij wel allemaal, maar niet in clubverband. Na de oorlog werden wij alle vier lid van DOSR, alle vier al op een oudere leeftijd, 15 tot en met 19 jaar. Tegenwoordig voetballen de kinderen al tien jaar langer in de jeugdafdeling.*

De opstellingen van de teams hingen wekelijks bij café Ludlage op de Noordhoek. Je had in die tijd een elftalcommissie en die stelde de teams samen.

Toen ik 17 jaar oud was speelde ik mijn 1e wedstrijd in het eerste, het was een degradatiewedstrijd tegen SOA uit Den Haag. In ons team speelden onder andere Jan de Koning, Gerrit de Koning, Tex van Es, Co Turk, Hein van Velzen, Jan van Hameren en Eef Rodewijk. Van deze wedstrijd is er nog een verslag terug te vinden in de archieven van het Leidsch Dagblad. Dat verslag volgt hier onder:

DOSR verliest ook tweede wedstrijd.

Vol goede moed begon DOSR haar tweede degradatiewedstrijd. De aangebrachte wijzigingen bleken wel verbeteringen, maar toch nog niet voldoende om DOSR voor een nederlaag te behoeden, al zij toegegeven dat de cijfers de krachtsverhoudingen niet geheel goed weergaven. Voor de rust trapt Arie van der Tang de bal in eigen doel maar nog geen twee minuten later bracht Th van Zanten voor DOSR de stand op gelijke voet. Ook dit was slechts van korte duur want na de aftrap nam SOA de bal mee en het niet voldoende ingrijpen van de DOSR achterhoede gaf Lorscheid voor SOA een opgelegde kans welke onfeilbaar werd benut. Na rust was het wederom Lorscheid, die bij vermeend buitenspel niet aarzelde, maar handig profiterend de stand op 3-1 bracht. Enkele minuten later was het de SOA linksbuiten, nu in werkelijke buitenspelpositie, die er 4-1 van maakte. SOA werd daarna geheel ingesloten. Wij telden acht corners in tien minuten en daarbij nog de nodige vrije trappen, maar niets was in staat de muur in het SOA doel te doorboren. De toekomst voor DOSR begint er nu hopeloos uit te zien.

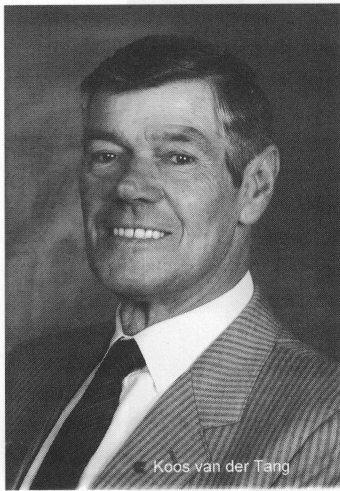
Arie van der Tang weer aan het woord: *Daarna heb ik tot 1960 regelmatig meegespeeld in het 1^e elftal van DOSR en regelmatig speelde ik met een, twee en soms met drie boers samen in dat team.... Tegenstanders waren Leidse ploegen als Oranje Groen, LDWS, VNA, VTL en Leidsche Boys en verder clubs uit Voorschoten zoals Rouwkoop en SVLV. Verenigingen die, met uitzondering van Leidsche Boys, niet meer bestaan.*

Op 18 september 1950 komen wij ook de naam van Koos van der Tang tegen in een verslag van de wedstrijd tussen DOSR en Warmunda. Het Leidsch Dagblad schrijft daarover:

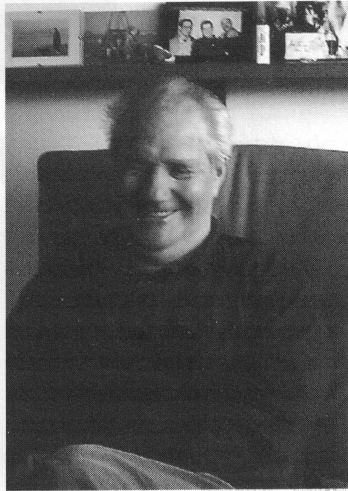
In de 2^e helft hetzelfde spelbeeld met om de beurten bij elk doel gevaar. De Warmunda rechtsbuiten dachten wij eenmaal te zien gaan scoren maar hij trof doelman (Koos) vd Tang in uitstekende vorm.

En het meespelen van Joop van der Tang blijkt o.a. uit het verslag van 17 september 1951 in het Leidsch Dagblad.

Alphense Boys nam tegen het op bezoek komende DOSR geen halve maatregelen en bleek volledig op de winst te spelen. Toch ging de achterhoede van de Boys bij enkele der tegen-doelpunten niet geheel vrijuit. De eerste goal scoorde DOSR maar aangezien een der backs dit in eigen doel deed namen de Boys de leiding. De midvoor scoorde 2-0 en Krumpelman scoorde een kwartier voor rust de 3e. Joop van der Tang wist uit een strafschoep 3-1 te maken, maar de Boys verhoogden nog voor de rust de voorsprong opnieuw 4-1. In de 2^e helft kwam DOSR sterk in de aanval en de Boys moesten alle zeilen bijzetten om goals te voorkomen. Na te zacht terug spelen van Van Winkel werd het 4-2, waarna de Boys zich wat meer uit de omknelling konden los worstelen en De Bruyn opnieuw scoorde: 5-2. Uit een strafschoep werd het 5-3 waarna Krumpelman de einduitslag op 6-3 bracht.

Koos van der Tang

Arie van der Tang

Echt een bewijsstuk te vinden, waarin de vier broers Van der Tang bij naam genoemd worden, dat blijkt een moeilijke zaak. Dit ook omdat in de jaren vijftig er nog niet zoveel over het voetbal werd geschreven als nu en ook de verenigingen minder publiceerden.

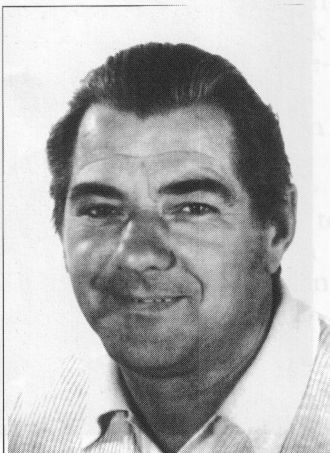
Dat de heren echt wel capaciteiten hadden blijkt uit het feit dat zowel Joop als Koos regelmatig uitkwamen voor "het Leidsche Elftal", een elftal bestaande uit de beste spelers van Leiden en omgeving. In de archieven van het Leidsch Dagblad komen wij regelmatig hun naam tegen.

Een moment als voetballend viertal staat Arie altijd bij. Arie vertelt:

Wij speelden een wedstrijd op de beruchte Boshuizerkade tegen LDWS 1. Mijn broer Willem gooide op een bepaald moment een bal verkeerd in. Hierover ging de trainer (Lever) compleet uit zijn dak. Ook onder de rust bleef hij hierover maar doorgaan. Mijn broer Joop werd dit zo zat dat hij aan de trainer vroeg hiermee te stoppen. De heer Lever bleef doorgaan en Joop pakte hem bij kop en kont en zette de trainer de kleedkamer uit. Dit had nog wel een staartje. De wedstrijd erna werd Joop geschorst vanwege dit gedrag en uit solidariteit bleven wij (de andere drie) weg van de volgende wedstrijd. Dit

Joop van der Tang

Willem van der Tang

zonder af te zeggen. Tegenwoordig zou je het anders doen, maar toen deden wij dat op die manier.

Humor was er ook te vinden bij de Van der Tangen en het voetbal bij DOSR. Zo vertelt Arie:

Mijn jongste zus Riet was een jaar of acht en op een zondagmiddag zei mijn moeder: het is etenstijd, ga jij de jongens eens roepen. Riet op stap, over het bruggetje richting het voetbalveld en daar aangekomen riep zij naar mij: Arie, Arie, jullie moeten komen eten. Dus ik roep de andere drie, eerst de een mee, daarna de ander en op een bepaald moment stappen wij met zijn vieren richting uitgang. En dit tijdens een competitiewedstrijd! De scheidsrechter merkte de consternatie op in het veld en vroeg aan ons: heren wat gaan jullie doen. Scheids, daar staat onze zus en zij komt ons halen voor het eten, dus.....

De scheidsrechter kon er de humor van inzien en even later speelden wij gewoon weer ons partijtje verder. Maar wij hebben er wel om gelachen en het publiek kon er ook van genieten.

De Van der Tangen zijn onlosmakelijk met de vereniging DOSR verbonden maar ook met buurvereniging Alkmania (voorheen Weteringse Boys). Niet alleen speelden de vier broers samen in DOSR en waren zij ook lange tijd betrokken bij het wel en wee van deze vereniging, maar zowel Joop als Arie waren ook betrokken bij Weteringse Boys. Arie, bijvoorbeeld, is lid van verdienste van Weteringse Boys. Hij ontving deze onderscheiding voor zijn inzet als jeugdtrainer bij de jeugdafdeling van deze club en zijn naam valt nog steeds onder zijn oud pupillen als de fijnste, beste en vooral sportiefste trainer. Toen hij tot lid van verdienste werd benoemd ontving hij niet voor niets de Sportiviteitsprijs die een van zijn teams had gewonnen op het roemruchte HSMH toernooi in Den Haag.

* de kleine zelfstandigen werden dikbroeken genoemd omdat ze volgens de arbeiders 'behoorlijk in de slappe was zaten', dus als rijk werden gezien.

Oproep

Voor één van onze volgende tentoonstellingen vraagt de werkgroep, die de tentoonstellingen samenstelt, in bruikleen allerlei

naaldwerk, zoals borduurwerk.

We zouden het erg leuk vinden dit te mogen tentoonstellen.

Mensen, die ons kunnen helpen, s.v.p. contact opnemen met mevrouw Rini van Klink 071-3313508.

Marinus Heijnes

het leven van een kunstschilder op Kaag-eiland

Begin dit jaar ontving de Stichting Oud Alkemade de volgende e-mail:

*Mevrouw, mijnheer,
Is er in de omgeving van de Kaag wel eens aandacht geschonken aan kunstschilders van vroeger? De grootvader van mijn vrouw was de bekende Kaagse kunstschilder Marinus Heijnes (geb. Amsterdam 1888- overl. De Kaag 1963). Ik probeer zijn oeuvre in kaart te brengen door foto's te verzamelen van zijn schilderijen. Ik heb over deze kunstenaar een website gemaakt: <http://home.kpn.nl/oogstweg/index.html> Via uw vereniging wil ik deze website onder de aandacht van de inwoners in Alkemade brengen. Als er mensen zijn die een schilderij van Marinus Heijnes bezitten en mij een foto van dat schilderij willen mailen, dan houd ik mij van harte aanbevolen. gert.charlotte@hetnet.nl*

was getekend: Gert Wentzel

Zo'n bericht stimuleert ons. We hadden ons oog al eerder op deze schilder laten vallen, maar met dit duwtje in de rug moet het nu gebeuren.

Wie was Marinus Heijnes?

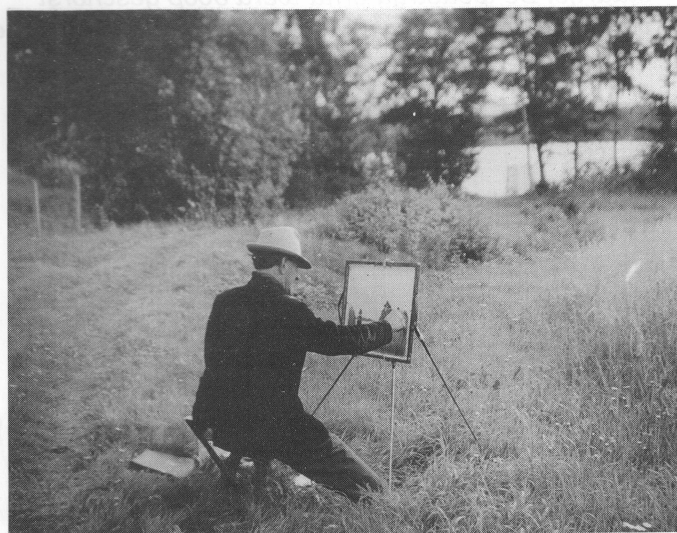
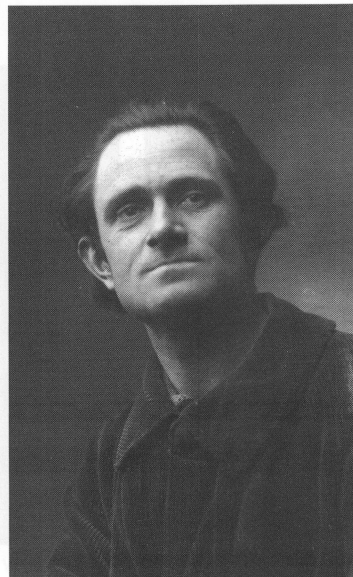
Marinus Heijnes is geboren op 8 maart 1888 te Amsterdam als zoon van Gerrit Hendrik Heijnes en Maria Elisabeth Otto. Hij is als kunstschilder vooral bekend geworden van zijn Hollandse landschappen (Brabant, De Kaag). Daarnaast heeft hij ook veel geschilderd in Frankrijk, Zweden en Italië. Hij wordt beschouwd als een navolger van de Haagse School.

Na een opleiding aan de Quellinusschool (de latere Rietveldacademie) in Amsterdam gevolgd te hebben gaat hij naar Zwitserland om in St. Moritz te exposeren. Het in zijn ogen oppervlakkige leven daar bevalt hem allerm minst en hij trekt door naar de Italiaanse meren en Venetië. In 1912 keert hij terug naar Holland om in het Brabantse Moergestel te werken. Daarna vertrekt hij weer naar Zwitserland. Met een vriend maakt hij plannen om naar Jeruzalem te gaan om in het Heilige Land inspiratie op te doen. Op de dag vóór zijn vertrek ontvangt hij echter een prentbriefkaart met daarop de Hollandse

duinen, hij besluit terug te keren naar zijn vaderland om in Katwijk te gaan schilderen.

Kaag-eiland, liefde op het eerste gezicht

Vanuit Sloten, waar zijn ouders wonen, zeilt hij met een scheepje, waarop hij tevens woont, richting Katwijk. Onderweg belandt hij door sterke tegenwind op het Kaageiland onder de gemeente Alkemade. De zeilen van zijn scheepje zijn niet groot genoeg om tegen de wind in naar Katwijk te laveren en hij gaat in de luwte van het Kaageiland liggen. Het landschap en de bevolking spreken hem zeer aan. Hij besluit voorlopig in deze omgeving te blijven. Bij de plaatselijke visser Jacob van Nieuwkoop (Julianalaan 23) kan hij een kamer huren. Marinus laat zich op 29 januari 1917 in het bevolkingsregister van Alkemade als kostganger bij Van Nieuwkoop inschrijven. Jacob van Nieuwkoop heeft wel meer kunstenaars over de vloer gehad, zijn voorgaande kostganger bijvoorbeeld was Abraham Segaar, een kunstschilder uit Leiden. Deze woonde van maart tot augustus 1910 en van juli 1915 tot oktober 1916 bij van Nieuwkoop.

Marinus aan het werk in het veld

De Kagerplassen en omgeving blijken een zeer inspirerende omgeving voor Heijnes te zijn. Maar het is waarschijnlijk niet alleen de rijkdom aan landschappelijk schoon waarom Marinus op het Kaageiland is blijven steken, want in de buurt van Van Nieuwkoop woont zeilmaker Bauke van der Veen en zijn vrouw Janke de Vries, die oorspronkelijk uit het Friese Lemsterland komen. Bij dit echtpaar woont onderwijzeres Charlotte Isabelle Francine Agnes van Bergem als kostgangster in huis. Zij is geboren op 7 mei 1895 te Rotterdam, als dochter van Martinus Johannes van Bergem en Margo Cornelia van Ekkendonk. Op 13 september 1914 is zij vanuit Schoten op Kaageiland komen wonen. Marinus ziet haar vaak langs het huis van Van Nieuwkoop wandelen en maakt kennis met haar. Het klikt direct tussen die twee. Op 27 september 1917 treden zij in het gemeentehuis te Roelofarendsveen in het huwelijk. De ouders van de bruidegom zijn niet aanwezig, wel de moeder van de bruid, de weduwe van Bergem-Ekkendonk. Eerst overleggen zij hun geboorteakten, het bewijs van overlijden van de vader van de bruid en de schriftelijke toestemming van de ouders van de bruidegom aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. Daarna geven zij elkaar het jawoord. Getuigen zijn Pieter Du Pau en Cornelis Post, beiden veldwachter in de gemeente Alkemade.

Uit dit huwelijk worden vier zoons geboren; Theodorus op 7 april 1920, Marinus Johannes op 18 juli 1921, Felix op 20 januari 1925 en Charles op 26 juni 1926.

Julianalaan 44, een vaste aanlegplaats

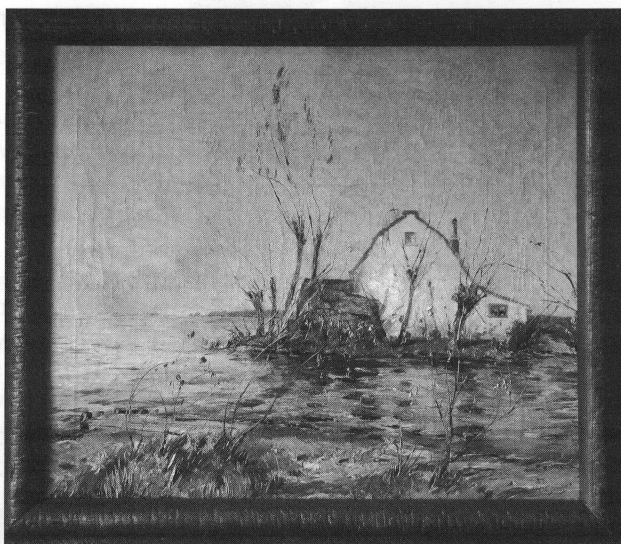
Het gezin gaat op Kaageiland (wijk F) in huis nr. 20 wonen, later is dit hernummerd tot Julianalaan 44. Dit is aangekocht door de vader van Marinus; Gerit Hendrik Heijnes. Tot zijn dood in 1963 blijft dit adres de vaste uitvalsbasis voor de kunstschilder. Soms verblijft het gezin tijdelijk elders, van 1927-1929 woont het gezin bijvoorbeeld in Noordwijk en van 1931-1932 in Sassenheim. Ook maakt Marinus regelmatig studiereizen naar de Rivièra en Bretagne, maar de Kaag blijft altijd trekken. Ondertussen werkt hij gestaag door, hij schildert, aquarelleert, tekent en etst. Ook maakt hij portretten, onder andere van zijn kinderen. Naast zijn figuratieve werk maakt hij ook abstracte stukken. Voor het uitoefenen van zijn beroep heeft hij op den duur steeds meer ruimte nodig en met een opgroeiend gezin in huis is dat er niet.

Op 18 juli 1925 vraagt Marinus Heijnes bij de gemeente Alkemade vergunning aan om een atelier te mogen bouwen. Het is een zeer eenvoudig houten bouwsel, wat gemakkelijk in en uit elkaar te halen is. De kosten worden geraamd op 250 gulden (€ 114,-). De afmetingen zijn 4x4 meter en 3 meter hoog met vier openslaande ramen. De dakbedekking bestaat uit asfaltpapier. Het geheel komt te staan op een cementen fundering in een stuk tuin aan de overkant van de straat. De ambtelijke mo-

lens malen in die tijd snel, al op 22 juli 1925 heeft hij de vergunning binnen.

Na 15 jaar werken, in 1929, besluit Marinus zijn werk ten toon te stellen. In de dertiger jaren is hij lid van "Kunst Zij Ons Doel" (KZOD) te Haarlem en "De Ploeg" te Groningen, toonaangevende schildersclubs in die tijd. Hij houdt regelmatig exposities met bekende tijdgenoten, zoals Johan Gabriëlse, Cees van IJsseldijk, Jacob Ritsema, Lizzy Ansingh en Jan Tiele. Daarnaast correspondeert Marinus geregeld met tijdgenoot Herman Bieling. Met KZOD exposeert hij meerdere malen in het Frans Hals Museum te Haarlem.

Het oude atelier voldoet inmiddels niet meer. In juni 1935 vraagt hij vergunning aan voor het bouwen van een nieuw atelier, dat met een portaaltje wordt verbonden aan zijn woonhuis. De bouw wordt uitgevoerd door aannemer Snaterse uit de Haarlemmermeer.

Julianalaan 42 geschilderd vanuit de woning van de schilder.

In 1940 exposeert hij onder andere in het Rijksmuseum te Amsterdam bij de tentoonstelling *Onze kunst van heden*. In 1942 neemt hij deel aan de najaarstentoonstelling in Museum Boijmans Van Beuningen te Rotterdam. In datzelfde jaar krijgt het gezin Heijnes een geduchte klap te verwerken, hun jongste zoon Charles overlijdt op de veel te jonge leeftijd van 15 jaar.

De heer A. van der Steur uit Haarlem (schrijver van het boek 'Tussen Kaag en Braassem') heeft nog een herinnering aan Marinus Heijnes:

"Mijn ouders hadden vijf doeken van hem, die nog steeds in de familie zijn. Zij hebben ze gekocht rond 1945. Als klein jongetje (geboren in 1938) ben ik met mijn ouders mee geweest om ze uit te zoeken en ik herinner mij de oud-Hollandse stoelen in het interieur van Heijnes: stoelen met een soort hondenhek onder de zittingen, waar ik me in kon verstoppen."

Na de Tweede Wereldoorlog blijkt de interesse voor het werk van Marinus sterk verminderd. De smaak van het publiek is veranderd. Er is nog maar weinig

belangstelling voor de vooroorlogse kunststromingen. Er wordt nog wel geprobeerd werk in de Verenigde Staten te verkopen, van immigranten is daar correspondentie over gevonden.

In de jaren 70 van de vorige eeuw laat Heijnes een atelier aan zijn woning bouwen. Op de foto staat de aanbouw vooraan en erachter de woning Julianalaan 44. Foto: Nico Verhaar, 1986

Het motto van Marinus Heijnes: “Kunst is het mensdom bevrijden van de materie”.

Zoon Theo, net als zijn vader kunstschilder, vertrekt naar Zweden en ook Marinus gaat daar een tijdje werken. In 1953 exposeert hij in het Zweedse Jönköping.

In juni van datzelfde jaar verschijnt er een interview met Marinus Heijnes in het Leidsch Dagblad. De verslaggever bekijkt zijn talloze schilderijen en vraagt de schilder wat hem inspireert, hoe hij ertoe komt om zoveel licht in zijn schilderijen te leggen. Het antwoord van Heijnes luidt als volgt: “Al het schone om je heen is een weerspiegeling van de Goddelijke Geest. Dit is een kostbaar geschenk en het is bijna onmogelijk dit donker te zien. Daarom schilder ik veel licht. Ik ben een gelukkig mens, want ik zie de schoonheid. In die schoonheid sluimert de eeuwigheid en daarom kan men zelfs in de donkerste wolken nog een opgewekt licht zien”. Op de vraag wat kunst in zijn ogen eigenlijk is, antwoordt hij: “Kunst is het mensdom bevrijden van de materie”.

De nieuwe eigenaren hebben de woning na de koop opgeknappt. Hier is te zien dat het atelier geen ramen aan de straatkant had. Foto: Nico Verhaar

Marinus Heijnes en zijn vrouw Charlotte van Bergem
Foto: familie Heijnes

Tot zijn dood blijft Marinus schilderen. Uit brieven die hij stuurt aan zijn zoon Rien blijkt dat hij zo nu en dan ook nog exposeert en in elk geval vaak aan 'het werk' is.

Marinus Heijnes overlijdt op 12 februari 1963 in zijn huis op de Kaag.

Uit de krant van woensdag 13 februari 1963:

M. Heijnes (74) overleden

Na een langdurig ziekbed is dinsdag in Kaag op 74-jarige leeftijd overleden de bekende kunstschilder Marinus Heijnes. De begrafenis van het stoffelijk overschot van deze begaafde schilder zal zaterdagmiddag om twee uur geschieden op de Algemene Begraafplaats te Sassenheim. Vooraf is er een rouwdienst in de Hervormde Kerk te Kaag die om één uur begint.

De heer Heijnes kwam reeds op jeugdige leeftijd naar Kaag waar hij een woning liet bouwen. Hij voelde zich tot dit dorp en zijn prachtige omgeving aangetrokken. De schoonheid van het Kagermeer en het wijde landschap daar omheen heeft hij vastgelegd op tientallen doeken. De overledene genoot grote bekendheid, niet alleen in de kringen van hen die de kunst liefhebben, maar ook in de dorpsgemeenschap. Het heengaan van Heijnes wordt in ruime kring betreurd.

Hij laat zijn vrouw en kinderen enorm veel schilderijen na. Schilderijen, die in de jaren '80 op dia zijn vastgelegd en nu op internet te bewonderen zijn. Na het jaar 2000 neemt de belangstelling voor kunst van vóór 1940 en dus ook voor het werk van Heijnes weer toe.

En het moet gezegd worden, als je op de website het resultaat van zijn enorme productie ziet, blijft er een grote bewondering hangen, een bewondering voor een schilder die met hart en nieren van de Kaag, zijn bewoners en de omgeving gehouden heeft.

De woning Julianalaan 44 en het atelier zijn verkocht en in 1999 afgebroken om plaats te maken voor een nieuw huis.

Z O E K P L A A T J E S

De zoekplaatjes die we in de vorige uitgave plaatsten, hebben weinig reacties opgeleverd. Alleen van de hiernaast afgedrukte foto zijn de namen opgegeven: v.l.n.r.: Corry van der Meer, Els van der Zwet, Marjan van der Zwet en Ria Heemskerk. De andere foto heeft geen namen opgeleverd. En toch hebben we donateurs in Rijpwetering en Oud Ade. Waar blijven ze? Zo oud is de foto niet. Wie wil nog eens bij ouders of kennissen langs gaan om toch aan de namen te komen?

De foto rechts beeldt een man en vrouw uit die waarschijnlijk in Roelofarendsveen hebben gewoond. De foto komt namelijk uit een album met allemaal Veenders.

De onderstaande foto geeft al aan van welke tijd hij is: april 1999 en het zijn leerlingen van de Mariaschool. En toch weten we niet alle namen. Wie ze allemaal weet of wie er enkele weet, neem contact op met Theo Meijer. Zijn telefoonnummer is **071 3314706**. U kunt ook de namen doorgeven naar de Stichting Oud Alkemade. Het e-mailadres is info@oud.alkemade.net en het postadres: **Saskia van Uylenburchlaan 22, 2377 CE Oude Wetering.**

Wat ook een goed idee is: komt u de namen bij ons brengen. Op iedere maandagavond zijn er medewerkers aanwezig om u te ontvangen. Of komt u op zondagmiddag, dan kunt u meteen de tentoonstelling zien. Tot 1 juli staan foto's van de vroegere gemeente Alkemade geëxposeerd, vanaf 5 september is het nieuwe thema 'DE ZORG'. In de maanden juli en augustus is het centrum gesloten.

WIE

ZIJN

HET?

Mariaschool April 1999

NIEUWE THEMA: DE ZORG

We haken in op de nieuwe impuls, die uitgaat van de opening van het nieuwe zorgcomplex aan de Schoolbaan met het HOF VAN ALKEMADE en starten daarom in september met een geheel nieuwe, veelomvattende tentoonstelling, die gaat over

DE ZORG NU EN IN DE TOEKOMST.

Uiteraard hebben we zelf de nodige voorwerpen, foto's en verhalen verzameld, maar we hebben de volledige medewerking gekregen van medewerkers van het vroegere Wit-Gele Kruis, van Huize Jacobus, van het oude Elisabethziekenhuis en van het Boerhaavemuseum.

Hierdoor hebben we de mogelijkheid vele unieke voorwerpen en foto's tentoon te stellen.

De tentoonstelling moet op dit moment nog zijn volledige vorm krijgen en daarom zijn we geïnteresseerd in aanvullende informatie, foto's, artikelen, enzovoort, die nog onder u als donateurs verborgen zitten.

Als u iets voor de tentoonstelling heeft, verzoeken we u contact met ons op te nemen om deze tentoonstelling extra mooi te maken. Wij zijn iedere maandagavond in het Historisch Centrum aan de Saskia van Uylenburchlaan aanwezig om u te woord te staan.

De bij ouderen nog wel bekende zuster Sinnige.

SCHENKINGEN aan de Stichting Oud Alkmade

Doos met oorlogsprenten
Film ijszeilen op Braassem
Telefoon toestel Profoon met adapter
Leren schouderlap voor baggeren
Timmermanskist met schaven e.d.
Houten locomotief + wagons + puzzel
Kodak disc camera
Timmermansgereedschap
Film- en fotocamera's, soundmixer
Schaalmodellen van boerenwagens
Schaatsen Nooitgedagt
Diaprojector rond 1955

hr. Paauw
hr. Van Ruiten
hr. Van Bente
hr. V. d. Meer
hr. Van Kins
hr. Kerkvliet
hr. Hoogenboom
fam. v. Emmerik
fam. v. Ruiten
fam. Mooren
fam. Kreuze
fam. vd Heijden

Manufacturen, botter, bekers, kleding
Materiaal over oorlog, kerk en foto's
Oud kaartspel, medaillons, kruikje
Waterpomp
Filmcamera in tas + film
Sjabloon wed. Wagenaar
Schoolmateriaal: vertel, film,
Notariële stukken H. Loos Corzn
Pakjes shag Ibis en Flag
Set bediening genademiddelen
Papieren uit oorlogstijd, theepot

fam. vd Maden
fam. vd Maden
fam. vd Maden
hr. Hoogenboom
hr. V.d. Meer
hr. De Koning
hr. Pouw
hr. Van Bente
mevr. Busman
fam. van Es
fam. Stork